

STEDELIJK

MUSEUM

DOCENTEN- HANDLEIDING

NOLA HATTERMAN

AMSTERDAM

INHOUDSOPGAVE

— LESDOELEN	2
— LESOPZET	2
— LES NOLA HATTERMAN	3
— BRONNEN	4

LESDOELEN

- Aan het eind van deze les kunnen de leerlingen een kunstwerk analyseren op beeldtaal, stijl en symboliek, en dit verbinden aan de historische en maatschappelijke context, met aandacht voor thema's als representatie en activisme.
- Aan het eind van deze les kunnen de leerlingen een portret maken van een klasgenoot, waarbij ze bewuste keuzes maken in compositie, expressie en beeldtaal, en deze keuzes kunnen onderbouwen vanuit artistieke en persoonlijke overwegingen.

LESOPZET

Niveau

Deze les is bedoeld voor de bovenbouw van het (speciaal) voortgezet onderwijs.

Kerdoelen

Deze les sluit aan bij kerndoelen 48, 50 en 52 voor kunst & cultuur: het verbeelden van gevoelens en ervaringen, het reflecteren op eigen werk en dat van kunstenaars, en het verkrijgen van inzicht in culturele en kunstzinnige uitingen in heden en verleden. Daarnaast sluit de les aan bij kerndoelen 2 en 6 voor taalvaardigheid: mondeling communiceren in verschillende situaties en het verwerken en interpreteren van informatie.

Lestijd

De les duurt ca. 60 minuten.

LES NOLA HATTERMAN

Lesopbouw en informatie bij de slides

INLEIDING: kunstenaar en lesdoelen

Slide 1 en 2

Deze les gaat over het kunstwerk *David Cornelis Artist / Arbeider* van Nola Hatterman.

Nola Hatterman was een Nederlandse kunstenaar en werd geboren in Amsterdam in 1899. Ze begon haar carrière als actrice, maar koos later bewust voor de schilderkunst. In de jaren '50 verhuisde ze naar Paramaribo, Suriname, waar ze zich toelegde op kunsteducatie. Ze gaf les aan jonge kunstenaars en richtte in 1971 de eerste kunstacademie in Suriname op.

Benoem de lesdoelen.

KERN: kunst van Nola Hatterman

Slide 3

Bekijk samen het kunstwerk. Bespreek (in duo's of klassikaal) wat leerlingen denken te zien in het kunstwerk, laat ze vertellen waaraan ze dat zien. Benadruk dat je dit niet goed of fout kan zeggen, iedereen kijkt anders. Je mag kijken met je eigen fantasie.

- *Hoe kijkt de man op het schilderij? Wat zou hij denken of voelen?*
- *Wat vertelt zijn kleding of houding over wie hij is?*
- *Het is gemaakt in de jaren '30, wat zegt dat over dit werk?*

Het werk is een krachtig voorbeeld van Nola Hattermans missie: mensen van kleur afbeelden met waardigheid, trots en artistieke diepgang. In de jaren '30 werden zwarte mensen vaak stereotiep of exotisch afgebeeld. Hatterman koos bewust voor een ander perspectief: een eerlijke en respectvolle representatie.

Ze vond dat kunst niet alleen esthetisch moest zijn, maar ook een middel om sociale en culturele identiteit zichtbaar te maken. Haar werk laat zien dat beeldtaal invloed heeft op hoe we mensen zien en waarderen. Hatterman wilde bijdragen aan een Surinaamse kunsttraditie, los van Europese invloeden. Ze geloofde in een eigen beeldtaal voor Suriname, waarin mensen van kleur centraal staan als denkers, makers en individuen met een verhaal.

In dit schilderij portretteert ze David Cornelis, een Surinaamse kunstenaar, als een serieuze en professionele figuur. Hij zit in een rustige, geconcentreerde houding. Zijn blik is zelfverzekerd, zijn kleding verzorgd. Alles aan de compositie straalt uit: dit is een kunstenaar, een denker, een arbeider. Hatterman speelt in dit werk met beeldtaal en symboliek. Door Cornelis af te beelden als zowel 'artist' als 'arbeider' benadrukt ze dat kunst ook arbeid is, een vak, een ambacht. Tegelijkertijd maakt ze een statement: zwarte kunstenaars verdienen dezelfde erkenning als hun witte collega's. Het werk is niet alleen een portret, maar ook een visueel pleidooi voor gelijkwaardigheid en representatie in de kunstwereld.

SLOT: de opdracht

Slide 4, 5 en 6

Lees samen de opdracht en ga aan de slag!

De leerlingen vormen tweetallen. Laat ze eerst met elkaar bespreken hoe ze elkaar gaan afbeelden. Je zou eventueel hier per persoon een paar minuten de tijd voor kunnen geven, zodat ze elkaar kunnen interviewen aan de hand van de volgende vragen:

- *Hoe zie jij jezelf?*
- *Hoe wil je dat ik jou afbeeld?*
- *Wat wil je dat anderen voelen of denken als ze jouw portret zien?*
- *Wat valt mij op aan jou? Wat wil ik laten zien?*

Leerlingen kunnen hierna aan de slag met schetsen. Loop rond en stel verdiepende vragen:

- *Waarom kies je deze compositie?*
- *Wat zegt deze blik of houding over de persoon?*
- *Hoe ondersteunt het kleurgebruik de sfeer of boodschap?*
- *Welke context (achtergrond, attributen) versterkt het verhaal?*

Laat de leerlingen nadenken over de persoonlijke en artistieke afwegingen die ze maken bij dit proces. Benadruk dat het niet gaat om een mooie of realistische tekening, maar een betekenisvolle verbeelding van de ander.

Na het opstellen van de schets, en nadenken over de kenmerken, kunnen de leerlingen beginnen met het portret. Ze mogen werken met materiaal naar keuze, potlood, verf, krijt, of misschien wel in een collagevorm of digitaal. Stimuleer het onderbouwen van deze keuzes.

Laat de duo's de portretten voor de klas presenteren. Laat de rest van de klas vragen stellen en hun mening geven.

Voor de klas:

- *Welk beeld krijgen jullie van de geportretteerde?*
- *Is dit hoe jullie je klasgenoot zien? Is er herkenning?*

Voor de kunstenaar:

- *Is het portret zo geworden als je in gedachte had?*
- *Wat was de gedachtegang achter de keuzes die je hebt gemaakt?*

Voor de geportretteerde:

- *Hoe vind je dat je bent afgebeeld?*
- *Zou jij zo door mensen gezien willen worden?*

BRONNEN

- Nola Hatterman, *David Cornelis Artist / Arbeider*, 1939. Bekijk [hier](#).